

Seadus ja Kohus.

Õigusteadline ajakiri.

Tegelik toimetaja **M. Pung.**

Kirjade adress: С.-Петербургъ, Мѣщанская ул. № 4, кв. 7.

№ 5-6.

Mai ja Juuni 1909 a.

№ 5-6.

Riiginõukogu ja Riigivolikogu poolt vastu võetud seadus kohtu läbikäimise korra kohta kohtuskäijatega posti kaudu.

I. Tsiviil kohtupidamise seaduse §§ 267, 278, 279, 300, 305, 942 ja 944 (Sead. Kogu, XVI a. I j. 1892 a. väljaandes) tulevad järgmisel viisil muuta:

§ 267. Igal korral, mis eelminewas (266) paragrahwis tähendatud on, saab nõudmise-kiri palujale tagasi saadetud ühes teadaandmisega, kus palwekirja wastuvõtmata jätmise põhjused ära on seletatud. Juuresolewale kohtuskäijale saab tagasiantud palwekiri otsekohe temale enesele kätte antud, äraolewale saadetakse ta aga kohtu pristawi ehk käsikjale läbi ehk jälle posti kaudu.

Tä h e n d u s: Kohtu läbikäimise kord kohtuskäijatega posti kaudu on iseäralistes määrustes, mis allpool järgnewad, ära tähendatud.

§ 278. Kohtjale, kes seal elab, kus kohus aset on, ehk jälle seal kohtu ringkonnas, kus kohtu pristawi ehk kohtu käsikjale elukoht on, saab kohtu kutsakiri (повѣстка) wiimaste kaudu kätte toimetatud. Teistel kordadel võib kutsakiri posti kaudu kätte saadetud saada.

§ 279. Kohtjale, kes teise kohtu ringkonnas elab, saab kutsakiri, kui see, eelminewa (278) paragrahwi põhjal, kohtu pristawi ehk

kohtu käskjala läbi kätteantud peab saama, sellele kohtule saadetud, kes ta siis kohtjale omalt poolt kätte toimetab.

§ 300. Kutsikirjade läbi kutsujumise terminid loetakse sellest päewast, millal kutsukiri kohtjale ehk nendele isikutele, kes 282 ja 285 paragrahvist tähendatud on, kätte on antud ehk kui kutsukiri kohtuskäijatele posti kaudu kätte saadetakse — siis sellest päewast, mida kohtule saadetas teadaandmises kutsukirja kättesaamise kohta posti-stempel näitab (§ 267, täh., lisa). Kohtusse ilmumiseks saab kohtja kasuks, kes Wenemaal elab, weel werstade aru-järgne aeg juurde arvatud, kus juures harilistel teedel wiiskümmend wersta, raudteedel aga kolmsada wersta iga päewa peale loetakse.

§ 305. Kõik paberid, mis kohtuskäijatele ette näidatud peavad saama, saadetakse neile kätte kohtu pristawite ehk kohtu käskjalgade läbi, ehk jälle posti kaudu, ühes teatekirjadega (повѣстки), mille kättesaamise juures määrused filmas peetakse, mis §§ 282—289 ja lisas § 267 (täht.) juurde ülesse on tähendatud.

§ 942. Kui kohtu pristaw ühel ehk teisel wiisil, mis § 933 ülesse on tähendatud, kohtuotsuse täitmisele astub ehk ühe täitmise wiisi asemele teise tarwitusele wõtab, siis saadab ta kohtjale, isiklikult ehk tema oleku-kohta järele, teatekirja (повѣстка) täitmise kohta nende määruste järele, mis §§ 282—289 ülesse on tähendatud. Kohtu pristawi teadaandmised kohtuskäijatele väljaspool nende alalist elukohta ja neil kordadel, kui pristawi isiklist juuresolemist tarwis ei ole, saavad posti kaudu toimetatud ning nende määruste järele, mis lisas § 267 (täht.) juurde ülesse on tähendatud.

§ 944. Kohtja, kui ta täitmise kohta käiwa teatekirja (повѣстка) kätte on saanud, on kohustatud teatekirja teise eksemplari peale ehk iseäralises allkirjas ehk jälle, kui talle teatekiri posti kaudu kätte saab antud, teadaandmises kättesaamise kohta (§ 267, täh., lisa § 10), ära tähendama, kus kohal linnas ehk maal ta omale oleku-kohta walinud on ja kus siis otsus täidetud peab saama.

II. Tšiwil kohtu-pidamise seaduse teise raamatu esimese jao kolmandamale peatükile ja wiiendamata raamatu teise jao teisele peatükile järgmised määrused juurde lisada.

A. Lisa § 267 (täht.) juurde.

Määrused kohtu läbikäimise kohta kohtuskäijatega posti kaudu.

1. Väljaspool kohtu pristawite ja kohtu käskjalgade alalist elukohta wõivad kutsukirjad kohtusse kohtuskäijatele ja teistele, kelle-

desse asi puutub, niisamuti ka paberid, mida kohtuskäijatele ette näidatakse, posti kaudu kätte toimetatud saada, mille juures järgmisi määrusi filmas peetakse.

2. Kiri või pakk, milles kohtu kutse- ja teatekirjasid või teisi paberisi saadetakse, saab ära märgitud tähendusega: „kohtu poolt kinnitatud“ (судебное заказное), mille juures selle inimese elukoht õigesti üles tähendatud peab olema, kellele teatekiri või paber kätte antud peab saama.

3. Kohtu poolt kinnitatud kirjale (pakile) sisse pandud paberite kohta saab kohtus nimekiri tehtud, mida ametnik, kes teda läbi vaatas, alla kirjutab ja millele kroonu stempel peale tähendatakse. See nimekiri saab kahes eksemplaris kokku seadetud, milledest üks kirjasse (pakisse) pannakse, kuna teine asja juurde jääb. Kohtu poolt kinnitatud kiri (pakk) saab postiasutusesse kinni pitseeritult saadetud.

4. Kohtu heaksarvamise järele ehk kohtuskäija palve peale võib dokumentisid ka avalistes kirjades saata ülesse antud väärtuse järele ja üleüldisel korral. Niisuguste kirjade peale tehakse tähendus „kohtulik“ (судебное). Kui niisugust kirjade saatmist kohtuskäija palve peale toimetatakse, siis kannab see viimane kõik ülemäärased kulud, millede tasumist ta vastase poole käest nõuda ei või.

5. Kinni pitseritud kiri (pakk) saadetakse postiasutusesse ühes raamatuga, kus kohtu kinnitatud kirjad (pakid) ülesse on tähendatud. Sellesse raamatusse saab postiasutuse poolt, selle asemel, et vastuvõtmise kviitungi anda, sellekohase kviitungi peale vastuvõtmise päeva stempel pandud; see kviitung pannakse, kui tähendatud raamat kohtusse tagasi on tulnud, kohtuasja juurde. Kohtu kinnitatud kirjade (pakide) raamatu worm temas olevate kviitungitega seadetakse Kohtuminiistri poolt kokku — Sifemiste asjade ministri nõuusolemisel.

6. Tähendatud kirjade (pakide) saatmise juures peavad postiasutused seda korda filmas pidama, mis eesõigusliste kinnitatud postisaadetuste kohta maksuma on pandud.

7. Neis kohtades, kus postisaadetuste laialikandmine sisse on seadetud, jaadab kohaline postiasutus kohtu poolt kinnitatud kirja (paki) tema peal ülesse tähendatud adresaadile postikandjate läbi, kes kohustatud on paki kätteandmise juures määrusid filmas pidama, mis selle seaduse paragrahvides 282 ja 286—288 ülesse on tähendatud.

8. Et kirjas (pakis) olewaid paberist nimekirjaga wõrrelda, on kohtu poolt kinnitatud kirja (paki) saajal õigus kuwääri lahti wõtta kas posti- ehk politseiasutuses ehk wallawalitsuses, mille juures üks nende asutuste ametnik peab olema. Kui niisugune läbikatsumine mitte tehtud ei ole, siis ei panda mingisugusid teadaandmist selle kohta, et sees olewad paberid nimekirjaga kokku ei käi, tähele.

9. Kui kohtu poolt kinnitatud kiri (pakk) adressaadile mitte isiklikult kätte antud ei saa, waid teise inimese kaudu, siis pandakse selle kohta kuulutus kohalises postiasutuses wälja.

10. Kirja (paki) kätteandmise juures on postikandja kohustatud selle wastuwõtmise kohta allkirja wõtma, mis teadaandmise lehe peale tähendatakse, kuhu postikandja ka seda ülesse tähendab, kellele nimelt kiri (pakk) kätte sai antud, ja kui ta ära sai antud mitte adressaadile enesele, siis misuguse põhjuse pärast. Teadaandmise wõrm kättesaamise kohta saab Sisemiste asjade ministri poolt, Kohtuministri nõusolemisega, kindlaks tehtud.

11. Sell korral, mis tsiviil kohtupidamise sead. § 285 ülesse on tähendatud, annab postikandja kohtu poolt kinnitatud kirja (paki) kohalisele postiasutusele tagasi, kes sellekohase kuulutuse wälja paneb ja teadustab sellest nendele kohalistele ametnikkudele, kes tähendatud paragrahwis nimetatud on. Teateleht kätteandmise kohta ühes tähendusga, et see ettekirjutus täidetud on, saab postiasutuse poolt kohtusse tagasi saadetud.

12. Kiri (pakk) võib adressaadile ehk tema poolt tarwilisel wiisil wolitatud isikule ka postiasutuses eneses kätte antud saada.

13. Teateleht kättesaamise kohta, millest selle lisa 10 paragrahwis kõneldakse, saab postikandja poolt wiibimata kohalisesse postiasutusesse ära antud, kes temale postitempli peale paneb (selle seaduse § 300) ja kes kohustatud on esimese tagasiminewa postiga seda teatelehte sinna tagasi saatma, kus kohtu poolt kinnitatud kiri (pakk) saatmisele oli antud, et ta sealt siis kohalisesse kohtuasutusesse edasi saaks saadetud. Niisamuti saab ka kiri (pakk) ise tagasi saadetud, kui adressaadi elukoht õigesti ülesse ei ole antud.

14. Kohtu poolt kinnitatud kirjade (pakside) kättetoimetamise eest wõetakse tasu: 1) postimaksud kinnitamise eest ja teatelehe eest kättesaamise kohta üleüldise korra järele ja 2) maks postikandjate kasuks wiieteisikümne kopika suuruses iga kirja (paki) eest.

15. Selminewa (14) paragrahwi teises punktis tähendatud maks maksetakse iseäraliste markide abil, millede kohta määrused

maksawad, mis kohtu postklini markide kohta maksma on pandud (selle seaduse §§ 852, 853³, 853⁴, 853⁷ ja 853⁸). Need margid saawad kirja (paki) kuwääri peale kleebitud ja saawad kustutatud üldise posti peal maksma korra järele. Nende markide hinna-wäärtus saab, kohtu-asutuste seadlemise järele, määratud terminitel kroonu fissetulekuks arwatud — posti- ja telegrahwi peawalitjuse arwe järele. Tasu postikandjatele ülemal tähendatud suuruses saab iseäralisest krediidist wälja antud, mis nimetatud peawalitjuse arwesse selleks otstarbeks ülesse saab pandud. Markide wormi määrab Sisemiste asjade minister — Kohtuministri nõusolemisel.

16. Nendes maakohtades, kus postisaadetuste laialikandmist sisse ei ole seadetud, wõiwad ringkonna-kohtu president ning posti- ja telegrahwi ringkonna ülem omal kokkuleppimisel kohtuliste postisaadetuste kättetoimetamist iseäraliste saatjalgade läbi sisse seadida, kus juures wastutus tähendatud saatjalgade eest kohalise postiasutuse kanda jääb. Niisugusel korral saawad saatjalad sellesama korra järele tasutud, misuguse korra järele telegrammide eest maksu wõetakse, mida saatjalgade läbi kätte saadetakse; kõigis muudes asjades maksawad saatjalgade kohta needsamad määrused, mis postikandjategi kohta. Kirjade (pakkide) peale, mis selles paragrahwis määratud korra järele kätte toimetatud saawad, tehakse pealkiri: „kohtu poolt kinnitatud, saatjala kaudu.“

17. Raha, mis kohtuliste postisaadetuste eest saatjalgade kaudu määratakse ning selle järele arwatakse, kui palju maad kõige ligemast postiasutusest adressaadile kuni määratud kohale on, saab kohtu poolt tema deposiidist ühtlasi sell ajal, kui kiri (pakk) postile antakse, Riigi rentei summadesse arwatud.

18. Krediit, mida posti- ja telegrahwi peawalitus posti- ja telegrahwi asutustele telegrammide kättetoimetamise peale saatjalgade kaudu määratakse, saab ka kohtuliste postisaadetuste kohta saatjalgade kaudu tarwitatud.

19. Määrused, mis selle lisa eelolewates (1—17) paragrahwis ülesse on tähendatud, maksawad ka kohtuliste postisaadetuste kättesaatmise kohta maakonna walitjuse (semstwo) posti läbi nendes kohtades, kus niisugune kättetoimetamine, ringkonna-kohtu presidendi ja posti- ja telegrahwi ringkonna ülema kokkuleppimisel semstwo walitjusega, wõimalikuks saab tunnistatud.

20. Kohtuasjast osawõtjatel jääb õigus kohtule ja kohtuotjaste täitmise juures — kohtupristawile teada anda, et teatekirjad ja pabe-

rid, mis selle liisa määruste põhjal posti kaudu kätte toimetatud wõiwad saada, kohtupristawi ehk kohtu käskjala läbi kätte saaks saadetud, kus juures selle läbi tõusnud üleliigne kulu nende eneste kanda jääb, kuna nad seda kulu wastase poole käest tagasi nõuda ei wõi.

B. § 1504¹. Iseäralised määrused, millede põhjal üleüldised kohtu-asutused paberisi kohtuskäijatele posti kaudu kätte saadawad, mis määrused liisas § 267 (täht.) juurde ülesse on tähendatud, makswad ka nende Warschawi Kohtupalati ringkonnas olewate rahukogude kohta, kus teatekirjade ja teiste kohtupaberite kätteandmine pooltele tsiviilkohtu asjades kohtu käskjalgade läbi toimetatud saab (Sead. K., Kohtu asut. sead., 1892 a. wäjaanne, § 536, liisa VIII, j. II).

III. Kohtuministrile õigus anda — Sisemiste asjade ministri ja Riigi Kontrollööri nõusolemisel, määrused, mis I ja II jaos ülesse on tähendatud, ühe aasta jooksul pärast selle seaduse wäljaandmist maksma panna.

Seadus hooaja-makstu wõtmise kohta Kurejaare linnas.

Kurejaare linna omawalitsusele lubada wiie aasta jooksul, 1909. a. alates, nende käest, kes sinna 1 maist kuni 1. sept. tulewad, rahamakstu järgmisel alusel nõuda:

1. Makstu alt wabastatakse: a) teenistuse asjus linna sõitjad, b) mustatöölised, d) lapsed alla 9 aasta, e) laewade peal teenijad, kes linna laewa paigalseisumise ajaks jääwad, ja g) kõik need, kes linna mitte üle kolme päewa peatama ei jää.

2. Makstu kõrgemaks määruks on kolm rubla iga üksiku isiku pealt, kuna perekondadelt, kel kolm wõi rohkem liikmeid on, üle wiie rubla ei nõuta.

3. Makstu sissenõudmise korralduse ja wiiside, niisama ka teiste, peale § 1 tähendatute, makstust wabastatawate liikide määramine on Kurejaare linna omawalitsuse wõimupiirides.

4. Hooaja-makstude arwe peetakse teistest linnafissetulekuteft eraldi.

5. Sellest maksust sissetulnud raha lubatakse ainult wälimise kaunistuseks ja seltskonna lõbustamiseks kulutada.

6. Selle maksu sissetulekute ja wäljaminekute aruande saadab Kuressaare linna walitsus iga aasta kubernerile ja awaldab seltskonnale.

See seadus on 17 juunil 1909. a. kinnitatud.

xy.

Tähtis Senati seletus.

Nagu ajalehed teadustawad, otsustas hiljuti Senati tsiviil-kassafitsionidepartemang ühe küsimuse ära, millel wabrikutöölise kohta wäga suur tähtsus on.

Tööline Dmitrijew, kes Putilowi wabrikus ningisuguse wigastuse tagajärjel tööjõu kaotanud oli, nõudis wabrikult selle eest kahjutasu. Protsessi käigul selgus, et Dmitrijew enne seda wigastust mitte päris terve ei ole olnud, ning niimoodi tekkis küsimus, kudas niisugusel juhtumisel 1903 a. 2 juunil antud seadusest aru saama peab. Dmitrijewi advokat tõendas, et wabrik 2 juuni seaduse mõtte järele tööliisele kahjutasu peab wälja maksma, olgugi et tal ennemalt terwise juures puudus oli, kui aga need teda ei takistanud teatud palka teenida ja kuigi uus wigastus ilma endisteta iseenesest nii suurel määdul ta töowõimu ei oleks kahandanud. Niisuguse seaduseseletusega oli Peterburi kohtupalat nõus ja mõistis Dmitrijewile kahjutasu wälja. Putilowi wabriku edasikaebtusel läks asi Senatisse, kes palati otsuse maksma jättis. Teisi samasuguseid asju on Peterburi ringkonnakohtus ja kohtupalatis rohkesti ootamas, nüüd otsustatakse nad muidugi Senati wiimase otsuse mõttes tööliste kasuks ära.

(„Wir.“)

Peterburi põllumeeste-keskseltsi põhjuskiri.

A. Seltsi otstarbe, tema õigused ja kohused.

§ 1. Peterburi põllumeeste-keskseltsil on eesmärgiks Peterburi kubermangu põllumeeste-seltside, kelle tegevuse piirkond kreisist vähem on, ühendatud jõuul kohalikkude põllutööstust edendada ja ülepea neid ülesandeid täita, mis põllumeeste-seltsidele normalpõhjuskirja piiridesse mahuvad.

§ 2. Sellele eesmärgile jõudmiseks on Keskseltsile lubatud:

1. Oma ringkonna põllutööstuse üleüldisi kasusid esitada nii keskvalitsuse, kui ka kohalikkude valitsuse, seltskondliste ja omavalitsuse asutuste, wiljabörsede, raudteewalitsuste jne. ees.

2. Põllutööstusliste teadmiste laialilaotamise eest hoolitseda, selleks agronomisi, eri asjatundjaid ja kõigi põllutööstuse ja kodukäsitöö harude instruktorsid ametisse seada, oma tegevuse aruandeid ja ülepea kõikjagu maamajandusesse puutuwaid kirjatöösid ja ajakirju wälja anda, kõnesid, koosolekuid ja kongressisid toime panna.

3. Põllutööstuse koolisid awada wõi toetada, põllutöö-kursusid toime panna, põllutööstuse katse-põldusid ja -jaamasid, talusid, aedasid, kaswuaedasid, muuseumisi, ilmateade-jaamasid jne. awada.

4. Põllumeeste-seltside liikmetele tarwilikkude tööriistade, masinate, kaupade ja muude tarbeainete ühis-müüki ja -ostu korraldada, selleks ladusid, kauplusi ja muid ärilisi ettevõtteid Keskseltsi piirkonnas selle raha abil, mis Keskseltsil enesel on wõi mis talle üksikud seltsid on määranud, awada.

5. Maaparandusi toetada, loomatõbede ja wiljarikkujate vastu wõitlust korraldada, wiljaaitasid ja elevatorsid, ühispiimatalitusi ja muid farnasid ettevõtteid kõigi põllutööstuse-harude tarwis toetada wõi ise fiske seada.

6. Oma tegevuse piirkonnas väikeste põllumeeste-seltside (§ 1), wastastiku krediit-ühisuste, kaubatarwitajate-ühisuste, wäikelaenu-asutuste, karjatõuu parandamise ühisuste jne. asutamist õhutada.

7. Seaduse määrusid täites, oma tegevuse piirkonna põllutööstuse tööolude korraldamiseks töö-börsesi, -kontorisi jne. asutada.

8. Üksikutele põllumeeste-seltsidele, kes Keskseltsi külge on liitunud, ainelist abi nende kasulikkude ettevõtete toetamiseks anda.

9. Oma ülesannete täitmiseks liikumata ja liikuvat vara kõigi seaduslike abinõudega omandada, niisama liikumata varandust ja väärtpaberit võerandada ja pantida, ja oma tegemise nõuete kohaselt kõikjagu lepinguid üleüldise maksvate seaduste järel sobitada.

10. Põllutööstuse näitust ja võistlust toime panna ja auuhindasid ning auutasu anda.

11. Põllutööstuse saaduste ja loomade müügiks laatasid ja turgusid avada.

12. Keskseltsi ülesannete piirkonda käivaid põllutööstuslisi arvustiku-teateid koguda.

13. Majapidamiste tundmaõppimiseks väljastõustu toime panna ja oma tegemise piiridesse käivate põllutööstusliste küsimuste uurimiseks õpereisusid korraldada.

14. Üksikute seltsidega kokkuleppimise põhjal neid ülesandeid oma täita võtta, mis niisugustele seltsidele nende põhjuskirjade järel lubatud on.

T ä h e n d u s 1. Põllutööstuse koolide ja kursuste asutamises, niisama ka kõiksugu osatõhususte avamises, avalikkude ettelugemiste ja läbirääkimiste pidamises, kongresside, näituste, laatade, ladude ja kaupluste jstseadumises ja oma ajakirjade väljaandmises peab keskselts kõiki maksvaid seadusi ja määrusi täitma.

T ä h e n d u s 2. Keskseltsi poolt asutatud põllutööstustade ja masinate, seemnete, kunstväetisainete ja muude põllutööstusliste kaupade ladud on Otskoheste Maksude Seaduse § 371 põhjal riiklisest ärimaksust vabastatud.

T ä h e n d u s 3. Keskseltsi auurahade joonistus kinnitatakse Maakorralduse ja Põllutöö peavalitsuse poolt.

§ 3. Oma tegemise laienemise puhul võib Keskselts kõiksugu eri ülesannetega komiteesid asutada; niisuguste komiteede liikmeteks võivad olla nii liitunud põllumeeste-seltside asemikud, kui ka Keskseltsi toetajad, kaastöölised ja kirjasatjad. Komiteede õigus ja kohused määrab Keskselts ise oma põhjuskirja järel. Keskseltsil on õigus oma komiteesid avada ja lõpetada, kuid sellest peab ta igakord Põllutööstuse Departemangule teatama.

§ 4. Keskseltsil on õigus paluda, et Maakorralduse ja Põllutööstuse peavalitsus neile, kes iseäranis kasulikku tegemist põllutööstuses on avaldanud, auuhindasid annaks.

§ 5. Keskselts on Maakorralduse ja Põllutööstuse peawalitsuse wõimupiirkonnas, otsekohse käib ta Põllutööstuse Departemangu alla, kellele ta ka iga aasta peab oma aruande ära saatma.

§ 6. Keskseltsil on oma pitsar, mis ta ametlikku nime kannab.

B. Keskseltsi koosseis.

§ 7. Keskseltsi liikmeteks wõivad olla nii wäikeste tegemusepiirkonnaga (§ 1) põllumeeste-seltsid, kui ka üksikud diguswõimulised isikud, kuid wiimased ainult toetajate, kaastöölise ja kirjasaatjana. Liikmete arv ei ole piiratud.

Tä h e n d u s. Üksikutel põllumeeste-seltsidel, kes Keskseltsiga on liitunud, on temas kolm oma walitud asemikku, kel kõigis küsimustes igalühel täielik healedigus on. Keskseltsi peakoosoleku otsuse järel wõib seltside asemikkude arwu kuni wiieni tõsta.

§ 8. Toetajateks, kaastööliseks ja kirjawahetajateks wõivad kõik diguswõimulised isikud olla, seisuse ja sugu peale waatamata, kui nad põllutööstuses tegewad on, niisama ka kõik need, kes oma teadustega Keskseltsile wõivad kasulikud olla.

Seltähendatud liikmetel on Keskseltsi koosolekutel ainult nõuandew healedigus, ja neid ei wõi Keskseltsi ametite peale walida.

Liitunud põllumeeste-seltsid ja Keskseltsi toetajad-liikmed on kohustatud iga aasta liikmemaksu Keskseltsi peakoosoleku poole määratud kõrguses tasuma, kuna aga Keskseltsi kaastöölised ja kirjasaatjad mingisugust maksu ei maksa.

2. Üksikute põllumeeste-seltside Keskseltsi liikmeks wastuwõtmine sünnib Keskseltsi koosolekul kinnise healetamise abil, kus liht enamus otsustab, sel ajal, kui aga Keskseltsi koosolekuid ei peeta, saadetakse healed posti kaudu kinnistes ümbrikutes.

3. Isikud, kes soowi on avaldanud Keskseltsi toetajateks-liikmeteks, kaastööliseks wõi kirjasaatjateks astuda, kinnitatakse neisse kutjedesse peakoosoleku poolt Keskseltsi juhatusse ettepanekul.

4. Liitumise soowiawaldus antakse Keskseltsi juhatusse nii üksikute põllumeeste-seltside kui ka isikute poolt sisse, ja juhatus on kohustatud kõigile oma liikmetele-seltsidele niisugustest soowiawaldustest kuu aja jooksul teada andma.

§ 9. Nastamaksude suurus liikmetele-seltsidele ja toetajatele määratakse Keskseltsi peakoosoleku poolt. Peakoosolekust wõivad ainult niisuguste liikmete-seltside asemikud oja wõtta, kes oma aasta-

maksju on ära maksnud, niisama ka need toetajad-liikmed, kes oma aastamaksju on ära tasunud. Liikmed-seltsid, kes peakoosoleku poolt määratud tähtajaks oma aastamaksju ei ole ära tasunud, niisama ka need toetajad-liikmed, kel maks üle tähtaja maksmata on jäänud, kaotavad Keskselfi liikmediguse, kui nad aga aasta lõpuni füiski oma maksjad ära tasuvad, füis uueneb nende liikmedigus iseenesest. Liikmete-seltside ja toetajate-liikmete Keskselfist väljajäitmine jünnib peakoosoleku otsusel $\frac{2}{3}$ healte enamusega, kuna selle juures sedasama korda tuleb täita, nagu liikmekswõitnise puhul.

D. Keskselfi walitsuse korraldus, ametnikud, nende õigused ja kohused.

§ 10. Keskselfi asju õiendab tema juhatus, kelle liikmete ja kandidatide arwu peakoosolek ära määrab. Juhatusel liikmed walitakse seltside asemikkudest kolmeks aastaks, kuid iga aasta, — esimesel kahel aastal liisu järel, pärast aga juhatusesje walimise järjekorras — lahkuw $\frac{1}{3}$ juhatusesst. Juhatusesst lahkujaid wõib nende nõuusolekul uuesti tagasi walida. Juhatus walib enese liikmete hulgast eesistuja ja kaswahoidja üheks aastaks. Sekretäri kohuste täitmine antakse juhatusel poolt kas mõne oma liikme hooldel wõi selleks kutsutakse iseäralise taju eest keegi wäljaspoolt.

Juhatusel asupaigaks on Peterburi linn.

§ 11. Juhatus on Keskselfi esitajaks kõigis asjaajamises ilma iseäralise wolitusega. Tema wõimupiiri alla käib :

1. üleüldiste koosolekute kokkukutsumine ;
2. üleüldiste koosolekute otsuste täitmine ;
3. oma tegewuse sissetulekute ja wäljaminekute üle aruande kokkuseadmine, eelarwe wäljatõõtamine ja Keskselfi tegewuse aruande kokkuseadmine ;
4. sissetulewa raha wastuwõtmine ja selle kulutamine eelarwe täitmiseks ;
5. liikumata waranduse omandamine ja wõderandamine, wõlgade tegemine jne., mis üleüldine koosolek juhatusel hooleks annab ;
6. raha sissenõudmine liikmete-seltside kui ka teiste käest ;
7. eelnõude, eelmääruste ja juhatuskirjade kokkuseadmine üleüldisele kogule ettepanekuks ;
8. Keskselfi teenistusesse eriasjatundjate ja muunde palgaliste wõtmine ;

9. kõik Keskfeltši kirjaline asjatoimetamine ja kogu tema asjaajamise diendamine.

§ 12. Kõik Keskfeltši kirjawaheetus sünnib juhatusel nimel. Kõik lepingud ja kohustused, mis Keskfeltši nimel tehakse, peavad vähemalt kolme, kõik tshekid — kahe juhatuseliikme allkirjaga kinnitatud olema.

Täheendus. Keskfeltši raha hoidmise, hõlpsuõtmise ja kulutamise kord määratakse iseäralises juhatuskirjas ära, mis üleüldise koosoleku poolt kinnitatakse.

§ 13. Juhatuseliikmed jaotavad iga aasta oma wahel Keskfeltši asjaajamise-harud ära. Kui keegi juhatuseliige tagasi astub, wõi kui mõni neist sureb, wõi wõimaliku ei leia enam olewat, oma peale wõetud kohusi edasi täita, siis astub juhatusesse liikmena kõige suurema healtearwuga walitud kandidat. Kandidatideks arwatakse need, kes juhatuseliikmete walikul nende järgi kõige rohkem heali on saanud.

§ 14. Juhatusel koosolekud kutsub ta eesistuja tarbekorral, mitte aga harvem kui kord kuus, kokku, ja juhatus on teguõimuline, kui vähemalt kolm liiget istumisest osa wõtawad. Otsused tehakse juhatuses lihtsa healte enamusega, healte poolekskaldumise korral otjustab eesistuja heal. Juhatusel istumiste lauakirjad (protokol) walmistab sekretär, tema puudusel aga mõni juhatuseliige, eesistuja nõuusolemisel, ja kinnitatakse need lauakirjad kõigi juhatuseliikmete poolt.

(Järgneb.)

Senati seletused.

Uus Senati seletus tööliste lahtilaskmise asjus.

Peterburi wabrikantide felts, kes iseäranis agaralt wiimasel ajal oma liikmete kasude eest on hakanud wõitlema, on hiljuti ringkirja teel uuest Senati seletusest teada andnud. Uus seletus käib tööliste seaduse § 105 p. 4 kohta (etteütlemata lahtilaskmine halwa ülespidamise pärast).

Senati seletusele andsiwad järgmised asjaolud põhjust: Keegi Põhjaseltši toruwabriku tööline Prohorow Peterburis, keda wabriku-

walitsuse poolt koosolekust osawõtmise pärast etteütlemata lahti lasti, nõudis kohtu teel enesele kahe nädala palga wäljamaksmist. Peterburi rahukohtukogu tunnistas tööliste nõudmise õigeks, seletades, „et § 105 põhjal koosolekute toimepanemist töölistele siis weel seaduslikult halvaks ülespidamiseks lugeda ei wõi, kui seal otsuseid ei tehtud, mis wabrikuwalitsuse waranduslisi hümifid wõi isiklist julget olekut ähwardada wõiksid.“ Kuid Senat ei leidnud rahukohtukogu otsuse õige olewat ja arwas õigeks seda muuta.

Sellega wõib siis wabrikuwalitsus tulewikus töölist ka koosolekust osawõtmise pärast etteütlemata töölt lahti lasta.

Jahipidamise õigusest. Senat on ühes Lätimaal ettetulnud protsesstiasjas seletuse andnud, et kui talukoha ostukontrahi järele jahidõigus koha peal mõisniku kätte on jäänud, siis ei tule seda mitte niiviisi mõista, nagu ei oleks koha peremehel enesel oma koha peal mitte jahidõigust, waid seda tuleb niimoodi mõista, et jahidõigus ise on kohaperemehel, kuna mõisniku jahidõigus koha peal ainult kui serwitudi-õigus maksab.

Landrati-waldade talude müümise seaduse-eelnõu.

Riigivolikogu läbiwaatamisel on praegu seaduse-eelnõu, kuduwiisi ja wisugustel alustel Baltimaal olevate landrati-waldade talud ära tuleksiwad müüa. Nagu teada, loetakse landrati-mõisjad ja waldad mõisnikkude kogude päralt olewat ning nendest saadud fissetulekud lähewad mõisnikkude kogude kasuks, kuid selle kitsendusega, et need fissetulekud teatawate otstarbete peale saaksiwad ära kulutatud. Seaduse-eelnõuus on tähepanemisewäärt põhjused see, et landrati-waldade maad sunniwiisil müüdud saawad ja et nende hind mitte lepinguteel kindlaks tehtud ei saa, waid maakohdade fissetuleku ja nende headuse järel. Hinna määramise aluseks pandakse raha- ja teorent, mis 1886 a. maksew oli ja mis müügijumma äramääramiseks 20 wõrra suurendatakse. Tähtis on ka see, et eelnõu järele maade müügist saadud raha jällegi mõisnikkude kogude wõi rüütelkondade kasuks läheb ja see raha nende „omaks“ tunnistatakse. Kas wiimane määrus ajalooliselt ja õigusliselt küllalt põhjendatud

on. Selle üle peab kahtlema, sest praegusel alusel ei ole küsimuse all olevad maad mitte rüütelkondade piiramata eraomandus, milleks neid seaduse-eelnõu tunnistama näib. Eelnõu ise on järgmine:

1. Talupojad, kes Kõigekõrgemalt poolt Baltimaa mõisnikkude kogudele annetatud mõisate mail (mis Senatile 3 märtsil 1886 a. antud Kõigekõrgemas käsukirjas on nimepidi ära tähendatud) elavad, omandavad kohustuslise wõderandamise abil nende käes rendil olevad wallapiirides seiswad talumaad kui ka kwoote- wõi kuuendiku-maast renditud maatükid.

2. Mõisnikkude kogude poolt eeltähendatud (§ 1) maadest wallakoolidele tasuta tarwitada antud maatükid jääwad waldade omanduseks koolide tarwiduste katmiseks.

3. Renditud maatükid lähewad ostu teel kas nende üksikute rentnikkude wõi kogukondade omanduseks, kui wiimased mõne tüki neist rentinud on, kuid kogukonnad wõiwad ka oma renditalud ostmata jätta, kui nad ise seda soowiwad.

4. Talupojad ja kogukonnad omandavad oma renditalud neis piirides, mis neil käes tarwitada on, ja Liiwimaal tulewad ostu alla ka need maad, mis taakrite alla ei ole hinnatud (Liiwimaa Talurahwa Seadus § 7).

5. On mõne üksiku käes mitu maakohta rendil, mis üheskoos juuremad on, kui kohalikkude Talurahwa Seaduste põhjal (L. T. Seadus 1860 a. § 221, Gestimaa T. S. 1856 a. § 59 ja Saaremaa Talurahwa Maakorraldus 1865 a. § 22) talude ülemääraks on seatud, siis jääb rentnikul õigus oma waliku järel niipalju tükeldamata kohtasid ära osta, et nende suurus mitte kohalikuft talu-ülemäärast üle ei ulataks, mille puhul need maatükid, mis Saaremaa Talurahwa Maakorralduse § 22 järel rentnikud ise on teistele edastrentinud, wiimastele rentnikkudele ära müüakse. Selle määruse kitsendused ei käi mitte nende maatükkide suuruse kohta, mis kogukonnad enesele omandawad.

6. Eeltähendatud (§ 5) kitsenduse läbiwiimise puhul wabanewad maatükid müüdakse neile talupoegadele, kellel talumaad omanduseks ega rendil ei ole. Niisugused maata-talupojad, kellel neil kordadel ostuõigus jääb, tähendab kohaliku walla wolikogu ära, ja komisjari ettepanekul kiirritatakse niisugused ostjad kohaliku kubermangu talurahwa asjade komisjoni poolt lõpulikult. Wolikogu peab maata-talupoegade wäljawalikul ka seda kaalule wõtma, kui palju igauks neist majandusliselt usaldataw on. Si peaks maata talupoegi

leiduma, kes eelpool tähendatud korra järel võiks wabaks jäänud maid omandada, siis wõetakse niisugused ofimata talud kroonu kätte.

7. Kui talu ofijaks mitte ta rentnik ei ole, waid mõni kõrwaline isik (§ 5 ja 6) wõi kui talu kroonu kätte wõetakse (§ 6), siis peab rentnikule kõik kohal ettewõetud parandused ära tasutama. Paranduste tasu määratakse selle wahje järel, mis koht pärast parandusi rohkem wäärt on, kuna wäärtuse määramiseks 1886 a. hindasid aluseks tuleb wõtta, ja paranduste tasu kroonu poolt neist summadeft wälja maksetakse, mis talude ostuhinnast mõisnikkude kogude puudutamata kapitalidena kroonu kätte hoida jääwad. Niisuguse parandustega talu ostuhinnale lisatakse ka rentnikule wäljamaksetaw paranduste tasu juurde.

8. Eelpool § 6 antud määrused makstawad ka niisuguste rendi-wõi walla-maa tükkiide kohta, mis mõisa käes ajutiselt tarwitada on (Liivimaa T. Seadus 1860 a. § 106 ja 107, Gestimaa T. T. 1865 a. § 51 ja 52 ja Saaremaa Talurahwa Maakorraldus 1865 a. § 24) ainult kuuendiku- wõi kwoote-maad ja need maatükid, mille oftnisest kogukonnad ennast lahti ütlewad (§ 3), niisama ka need maatükid, mis pärast selle seaduse maksuwakstunnistamisft leitakse seadusewastaselt mõisa külge liidetud olewat, ei käi mitte selle (§ 6) määruse alla.

9. Talud ostetakse pärisomaks selle hinna eest, mis siis saadakse, kui iga koha 1886 a. rendilepingu järel maksetaw aasta raharent ja raha peale arwatud teo-kohused ostuhinna aastafeks 5% wõetakse *), ja Gestimaal ka weel talu mail kaswawa metsa wäärtus, 1886 a. hinna järel, sinna juurde lisatakse.

10. Ostuhind (§ 9) tasutakse ofjate poolt kustutamise-korra alusel 36 aasta ja 9 kuu jooksul, renteidesse maksetawate ja kroonu kasuks minewate aastaste ostumaksudega, mis 6% ostuhinnast peawad olema. Ostuhinna korraliku maksmise kindlustamiseks wõib neid abinõusid käsitada, mis ülepea riigimaksude sissenõudmise kohta käiwad.

11. Talupoegadel jääb digus ka enne eelpool määratud tähtaega (§ 10) ostuhinda kas terwelt wõi ühte osa temast korraga ära maksta. Seda wõib kas puhta rahaga, iga kord aga mitte alla 10

*) Ostuhind saadakse kätte, kui 1886 a. maksetud raharenti ja rahaks imber arwatud talu teorenti 20 wõrra kaswatada.

rubla ja vähemalt ikka niisuguses summas, et kümmed rublad täis oleksivad, või riigi väärtpaberitega nende nimewäärtuses teha, ja kõik need maksjud arvatakse kapital-ostuvõlast maha. Sel tagajärjel arvatakse Wäljaostu Seaduse § 56 põhjal (Seisuste Seaduse 1902 a. väljaande iseäraline liisa, II raamat) talupoegade võlast nii suur osa maha, mis suguses wahekorras kustunud summa veel maksta jääva võla vastu seisab.

12. Kui keegi enne tähtaega ühe osa oma ostuvõlast ära tasub, siis vähendatakse tema iga-aastasid tasumaksust selle võrra, kui palju 6% sellest summast välja teevad, mis eelseisva (§ 11) määruse järel tema ostuhinnast maha arvatakse, ja niisuguse tasumaksu alandamise aluseks võetakse see maksu-poolaasta, mis niisugusele tähtajaeelsele võlatasumisele kohe järgneb.

13. Kogu kustutamata võla tähtajaeelse äratasumise puhul tuleb ainult see järeljäänud osa, mis seni veel aastamaksudega ei ole ära tasutud, välja maksta, ja niisugusel korral arvatakse maksude lõppemise tähtjaks võla äramaksmisele järgneva kuu esimene päev.

14. Enne ostuhinna täielikku äratasumist ei ole luba ostetud maatüki (talu) omandust killustada või midagi ette võtta, millel niisugused tagajärjed võiksivad olla, kui selleks mitte kohaliku kubermangu talurahva asjade komisjoni poolt luba ei ole nõutatud, ja eeltähen datud komisjon võib selleks luba ainult siis anda, kui ta enne krooni-kojaga (казенная палата) selle üle nõu on pidanud.

15. Mõisnikkude kogudel ei jää mingisugust rüütlimõisa õigust talupoegadele ära müüdud lantratide maade kohta.

16. Käesoleva seaduse läbiviimine on kohalikkude talurahva asju diendavate asutuste ülesanne.

17. Talurahva asjade komisjaride kohuseks on: a) selle selgitamine, kellel õigus on oma käes olevat talu või maatükki ära osta; b) müügi all olevate maatükkide pinna suuruse ja piiride kindlaks tegemine; c) talude raha- ja teo-rendi suuruse ning Cesti-maal ka. talu maal kaswawa metsa väärtuse kindlaks määramine; g) § 9 ja 10 tähendatud alustel iga müüdawa maatüki ostuhinna ja aastaste kustutamise-maksude välja arwamine ja e) maa- ja piiritülide diendamise mõisnikkude kogude ja kohaostjate talupoegade wahel.

18. Kui müüdawa talu piirid või kupitsad korratud või tundmata on, siis selgitakse nad uuesti mõetmise abil, mis komisjari ülewaatuse all sünnib, ja mille puhul uued plaanid ja mõedukirjeldu-

sed kokku seatakse, kuna aga kõik piirid, ka need, mis diendamist tarvitavad, ajutiselt ära märgitakse. Plaanid ja mõedukirjeldused kinnitavad oma allkirjaga mõlemad pooled või nende asetäitjad ja maamõetja, kes mõetmist toimetanud, ja kõike seda tõendab oma allkirjaga ka komisjar.

19. Müüdavate talude vahetamist kas täielikult või osati mõijamaa vastu piiride diendamise või kiilu-tükkide kaotamiseks toimetatakse kohalikkude Talurahva Seaduste määruste järel (Siitwimaa T. Seadus 1860 a. § 103—105; Gestimaa T. S. 1856 a. § 37, 38, 40, 41, 49, 50, Täiendam Määrus 23 jaan. 1859 ja Kõigekõrgem Käsukiri 6 juun. 1888 a.; Saaremaa Talurahva Maa-korraldus 1865 a. § 15, 17 ja 18), ainult selle erandiga, et niisuguse vahetuse tarwis kogukonna luba tarwis ei ole. Talude kiilumaade juurde, mis mõisa maade vahel on, või mõisa kiilumaade juurde keset talumaid peab mõlema poole kokkuleppimise järel tingimata läbisõidu-tee awatama, kui aga pooled selles asjas ei suuda kokkuleppida, siis määravad tee kohta komisjarid, kelle otsuste peale aga § 21 määratud korra järel võib kubermangu talurahva asjade komisjonidele edasi kaebata.

20. Müüdavate maatükkide rendi suuruse määrab komisjar neil juhustel, kui 1886 a. kohta käiwat kirjalikku rendikontrahti mõne maatüki kohta saadawal ei ole, mõlema poole kutsutud asjatundjate kaastegewusel, selle juures peab ta mõeduanidwaks neid rentisid wõtma, mis umbes sarnase maa eest 1886 a. hinnatawa talu läheduses makseti, ühtlasi aga ka hinnatawa kohta iseäraldusi filmas pidama. Sarnaselt hinnatakse ka 1886 a. kohaselt teorendi rahaline wäärtus ja Gestimaal peale selle ka talumaadel kaswawa metsa wäärtus, kui pooled selles asjas ise kokku ei suuda leppida.

21. Kõige oma täidesaatwa tegewuse üle peawad komisjarid iseäralised otsused tegema ja, wiimaseid aluseks wõttes, ka ostulepingute eelnduund nende kawade järel, mis ssemiste asjade minister, raha ja põllutöö ministritega kokkuleppimise järel, kinnitanud. Komisjaride otsused antakse kohtade ohtjatele teada, milleks wiimaste käest allkirjaga tõendust vastu nõutakse, nende ärakirjad jaadetakse aga kohalikkudele rüütelkondade peameestele. Selle juures annab komisjar pooltele ka edasikaebamise tähtajast ja korrast seletust.

22. Komisjari otsuste peale võib kohaliku kubermangu talurahva asjade komisjonile 30 päewa jooksul, otsuse kuulutamise päewast alates, edasi kaebata. On edasikaebamise tähtaeg mööda jõud-

nud, siis saadab komisjar kõik müügi kohta käiwa asjatoimetuse ühes kaebtuste seletusega, peaks mõnelt poolt jeda tema tegemuse kohta tõstetud olema, kubermangu talurahwa asjade komisjonile.

23. Kubermangu talurahwa asjade komisjonide wõimupiiride alla käib: a) ka ilma poolte kaebtusteta üleüldse komisjaride müügi-toimetuse ja nende poolt määratud arwude läbi waatamine ja b) komisjaride talituse ja otsuste wastu tõstetud kaebtuste üle otsustamine.

24. Kubermangu talurahwa asjade komisjonide otsuste üle wõib selles korras, mis kubermangu asutuste üleüldise seaduse § 21 (täh.) lisa § 21 tähendatud (по ст. 21 приложения къ 21 (прим.) общаго учрежденія губернскаго (по продолж. 1906 г.), Сенатисse edasi kaebata. Senati otsuse tegemiseni jäetakse kaebtuse all olem talitus täitmata, kuid § 26 nimetatud aastaste tasumaksude diendamise ei jää edasikaebtuse tagajärjel mitte seisma.

25. Kui kubermangu talurahwa asjade komisjon müügitalituse kinnitamiseks igapidi soowitawa leiab olemat, siis saadab ta kogu asjatalituse raha ministeriumi okladi-maksude departemangu, kus uuesti kõik asjatalitus täielikult läbi waadatakse, iseäralist rõhku aga selle peale pandakse, kas kõik arwud ka digelt on wälja arwatud ja kas ostulepingu kokkuseadmise puhul ei olda seaduste määrustest üle astunud, ja kus wiimaks lõpulikult ostuhind ära määratakse ja müügileping ära kinnitatakse. Talupoegadele määratakse ostulepingu alguseks kas 1 weebr., 1 mai, 1 aug. wõi 1 now., selle järele, misjugune eeltähendatud kuupäewadest kõige wiimane enne müügiakti kubermangu komisjonis kinnitamist on olnud.

26. Enne müügilepingu raha-ministeriumisse saatmist diendab kubermangu talurahwa asjade komisjon kõik maksu-määrused, mis komisjarid kinnitanud, jeda päewa aluseks wõttes, millest talupoegade kohta juba ostutingimised wõimuse astuwad (§ 25), ja sellest tähtajast algab ostjate kohus kreisirenteise määratud aastaseid tasumaksusid ära maksta. Sellest antakse kohaliku kubermangu rüütelkonna peamehele ja maakohdade ostjatele talupoegadele teada, ühtlasi antakse ka renteidele käsk niisuguseid maksusid wastu wõtma hakata.

27. Kui kubermangu talurahwa asjade komisjoni otsuste peale on Senatise edasi kaebatud, siis ei saadeta mitte müügitalituse asjaajamine raha-ministeriumile, wõi peaks ta juba sinna saadetud

olema, siis annab komisjon sellest teada, et kaebtus on siis antud, ja asi saadetakse sealt tagasi ning läkitatakse kubermangust kaebega edasi Senatisse.

28. Kui ostuleping raha-ministeriumis on ära kinnitatud, lasub kubermangu talurahva asjade komisjon kohe müüdnud talude piirid jäädavate kupitsatega ära tähendada ja saadab kõik plaanid ja mõdedu-alkirjad (dokumendid) kubermangu kaartikojale kinnitada, mis maalunastamise-seaduse § 51 määratud korras peab sündima (ст. 51 полож. о выкупѣ, см. особ. прил. къ зак. о состоян. изд. 1902 г. кн. II). Ostuaktid ja plaanid valmistatakse kahes eksemplaris.

29. Ostuaktid ja plaanid, mis § 25—28 määruste järel ära kinnitatud, saadetakse talurahva asjade komisjoni poolt ühes ostuakti tõendatud ärakirjadega rahukohtu-kogu kreposti-jaoskonda, et: 1) iga ostetud maatüki tarvis krepostiraamatu siskawas (registris) uus jaoskond oleks avatud; 2) krepostiraamatu siskawasje selle kohta tähendus oleks tehtud, et koht ostuhinna suuruse wõlaga kooramatud on ja 3) kohtade oõtjatele krepostiaktid oleks wälja antud.

30. Landratide waldade ostuaktide valmistamise eest wõetakse kroonu kulude katmiseks: niisuguste maatükkide, mille ostuhind alla 500 rubla on, ostuaktide eest — 50 kop., 500—1500 rubla maksimate maatükkide aktide eest — 1 rub., kõigi kallimate kohtade pealt — 1 rub. 50 kop.

31. Selle seaduse määruste põhjal tärkaw asjaajamine ja ostetud maatükkide kinnitamine on kreposti- ja kantseleiakti-poslini maksust, niisama ka neist kantseleiposlinidest, mis notariuse seaduse § 369 p. 2 (waata Riigi Seaduste Kogu XVI wihk, I jagu) juurde lisatud määrn-punktides 1, 2 ja 9 on ära tähendatud, täiesti wabastatud, stempelmargini maksu alt on ainult nende maatükkide wäljaostmise kohta käiw asjaajamine wabastatud.

32. Selle tähtaja jooksul, mis § 10 tähendatud, maksetakse rüütelkondadele kroonu poolt iga aasta summa, mis nii suur on, kui 5% talupoegadele äramüüdnud wõi kroonu kätte jäänud (§ 6 ja 8) maatükkide ostuhinnast, eeltähendatud wäljaostu aja lõpul asutatakse aga kroonu rahast kogu talude ostuhinna suurune puutumata kapital, mis rüütelkondade omaks tunnistatakse ja mis nende eneste tahtmise järel kas riigi wõi riigi poolt kindlustatud wäärtpaberitesse muundatakse ja riigipangas tallel hoitakse. Selle kapitali protsendid antakse iga aasta rüütelkondadele tarwitada.

33. Liitvi- ja Kuramaa rüütelkondade poolt waba kokkuleppimise järel enne 1886 a. 3 märtsi Kõigekõrgema käsukirja väljakuulutamist (Täielik Wene riigi seaduste kogu nr. 3552) landratide mõisate äramüüdud talude ostuhinna kustutamise maksud, mis need rüütelkonnad juba saanud või alles saama peawad, ainult need summad eraldatud, mis eeltähendatud rüütelkonnad oma tarwiduste katmiseks ära kulutanud või heategewuse otstarbeks määranud, muudetakse niisama rüütelkondade puntumata kapitaliks, mis wäärt-paberite näol riigipangas tallel hoitakse, kuna riigi või riigi poolt kindlustatud wäärtpaberid rüütelkondade eneste juhatusel omandatakse, kõiki teisi wäärtpaberisi võib aga ainult siis selleks otstarbeks omandada, kui kohalik kubermangu walitsus nende wäärtuse kindluse kohta soowitawa otsuse annab.

34. Nende majade kohta, mis Kuramaa rüütelkond landrati mõisate äramüüdud talude ostuhinnaga on ostnud, maksawad need kitsendused, mis Balti eraseaduse § 887 ja 893 on ära tähendatud.

35. Sisemiste asjade ministriile, kes tarbekorral raha- ja põllutöö ministriga kokku lepib, jääb õigus Baltimaa talurahwa asjade asutustele täielikumaid juhatusi selle kohta anda, kudas käesolewa seaduse määrused täita, niisama ka sellest tärkawaid kahtlusi diendada.

Senati seletused administratiwlise korra järele.

Walitsew Senat on seletanud:

1. Seadus (üleüld. kub. wal. f. § 600, lisa, tsiw. teen. sead. § 522, täh. ja linnaaj. § 138), mis kulud korterite üürimise peale politsei-ametnikkude tarwis, nende sõjariistade muretssemise peale, nende arstimise peale ning nendele lisapalkade väljandmise heaks kauaaegse teenistuse eest, linna kohustusliste wäljaminekute hulka arwab, maksab ilma muutumata ka pärast Kõigekõrgemalt poolt 31 jaanuaril 1906 a. kinnitatud Riiginõukogu otsust wäljaandmisest.

2. Linna maatükid, mis talupoegadele tarwitada on antud, kuna omandused õigus linnale edasi jääb ja millede eest talupojad maksu (оброкъ) maksawad, ei käi linnamaksude alla.

3. Sõjaväe-osad võivad ainult jell korral linna poolt ilma iseäralise maksuta wett saada, kui nendele seal korterid naturas antakse, ehk kui nendele mitte ei anta, kui aga neil kroonu poolt tehtud kasarmud on.

4. Linna-seaduses (§§ 127, 134, ja lisa § 134 juurde) määratud linnamaksu alla käiwad ainult need hobused ja sõiduriistad, keda linnas sõitmiseks tarwitatakse ja kellede omanikud sellepärast kõiki neid linna korraldusi ja headusi tarwitawad, mida linnavalitsus elanikkude jaoks fiske on seadinud.

5. Linna omawalitsusliste pankade seaduse § 2 põhjal (Sead. Kogu XI wihk 2 j. Krediidid sead., XI osa 1903 a. wäljaanne) saawad linna omawalitsuslised pangad linna kogukordliste asutuste hulka loetud ja ehk nad küll linnawalitsuse täitwateks organideks ei wõi arwatud saada, fiiski peawad nad linna wolikogu järelwaatusel ja wastutusel töötama ning peawad nad wolikogule oma tegewusest aru anda.

Teated kodumaalt.

Kwoote- ja kuuendikumaadest. Täna wu 18 juulil awaldatud kõigekõrgema heaksarwamise järele loetakse Talurahwa põllupanga poolt ostetud kwoote- ja kuuendikumaad Liivi- ja Gestimaal talumaade hulka, ja põllupank müüb neid niisama suguste tingimistega kui talumaid. Talumaid wõib aga põllupank igasuguses suuruses müüa seega, et igast talukohast seaduses määratud kõige wähe ma talukoha suurune maakoh (Liivimaal 10 taalrit, Gestimaal 3 desj. põldu ja selle kohased heina- ja karjamaad) jääma peab. Nagu „Wirulane“ teatab, on „Rig. 3tg.“ tähendanud, et 1893 a. kuuendikumaade kohta antud määrus, mille järele neid maid üksnes kõige wähe ma talukoha suurustes tükkides (mitte suuremates) müüa wõib, oma mõju kaotanud olla. — „Wirulane“ tähendab aga, et nimetatud määrus oma jõuu ainult nende kwoote- ja kuuendikumaade kohta kaotanud on, mis põllupank on omandanud. Kuuendikumaatükid, mis mõisad otsekohe müüwad, ei wõi ikkagi wähe ma talukoha suurusest mitte suuremad olla.

Siia juurde peab aga ka weel seda lisama, et kõigekõrgemas heaksarwamises see ettekujutus selgesti läbi paistab, et kwoote- ja

kuuendikumaad talumaa de hulka tulewad lugeda. Sellega on see seletus, nagu oleksivad kwoote- ja kuuendikumaad — mõisamaad, pea kõik oma aluse kaotanud. Sellest seisukohast waadatud on nimetatud kõigekõrgem heaksarvamine, kui seaduseandlik seletus, wäga tähtis.

Kõrtside kinnipanemine. Kõrtside kinnipanemise asja's oli hiljuti ajalehtedes teade, et Liimi kubermanguwalitsus wallawolikogude sellekohaseid palweid tähele ei pane, waid täiskogude otsust nõuab (waata „Wirulane“ nr. 161). Kuidas on aga Gestimaal selle asjaga lugu? Siin paistab ametlikkudest dokumentidest wälja, et see teatawal määral jälle wolikogude harutamise alla käib. Nagu üsna ustawalt poolt teada, on wähe-malt Wiru-Alltaguse waldades — ja wõib olla ka teistes Gestimaa waldades — umbes järgmised ülemuse tsirkularid selle kohta olemas. 1) Oktobrikuus 1907 a. teatati siin waldadele, et kubeneri poolt oli rewideerimisel märgatud, et ühe Gestimaa walla täiskogu peal, mis wallaametnikkude walimiseks kokku oli kutsutud, peale wiimaste walimist ka kohaliku kroonuwiinapoe kinnipanemise üle otsus oli tehtud ja et wallawanem ei olewat selle küsimuse harutusele wõtnist mitte keelanud. Sellepärast seletati kubeneri käsul waldadele, et 19 webr. 1866 a. kõigekõrgemalt poolt kinnitatud Baltimaa wallakoguk.-walits. sead § 8 selgel põhusemõttel käiwad wallatäiskogu harutuse piirkonda ainult asjad wallaametnikkude walimise ja walitsuse kätte halbade kogukonnaliikmete äralubamise üle, mispärast wallawanemad, kui täiskogude juhatajad, on kohustatud sellesama sead. § 20 põhjal täiskogudel harutatawate küsimuste seadusliku oleku üle walwama, wastasel korral wõetakse nad wastutusele selle sead. § 34 põhjal, s. o. kui nad wallakogudel neid küsimust harutada lasewad, mis seaduses mitte lubatud ei ole.

Ja 2) 1908 a. teatati jälle waldadele, et kubermangu talurahwaasjade komisjon oma tsirkulariga 19 märtsist 1908 a. nr. 595 all seletab, et waldade wolikogudel on õigus sammusid teha ainult nende joogikohtade kinnipanemise üle, mis talurendimaa de peal asuwad, kuna aga nende joogikohtade kinnipanemise üle, mis mõisa- ja linnamaade peal asuwad, wolikogudel mitte seda õigust pole. Nii Gestimaa kubermangu ülemuse seletused. Kuid siin tuleb aga tähendada, et pea kõik joogikohad ikka ja ainult mõisa- ja linnamaade peal asuwad. Gestimaa talurahwasaadik hr. Terras tähendas, et Riigiwolikogu komisjonis seaduseprojekt harutamisel olla, mis walda-

dele diguse annab kõrtside kinnipanemise üle mõjuwat sõna ütelda, ja et sellele seaduseprojektile Terrase eestwõttel just Baltimaade kohta käidaw tähendus juurde olla lisatud, et siin just kõikide, ka mõisamaade peal olewate kõrtside üle waldadel oma veto ütelda jääks. Si oleks üleliigne, — lisab „Wirulase“ kirjasaatja juurde — kui Terras waewaks wõtaks ja Riigivolikogu tegewuse üle, wähemalt karskuse-küsimuseski, awalikult seletust annaks.

Karistusefalkade töowili sattub ikka weel ühel ehk teisel juhtumisel kohtuliku läbikatsumise alla. Tähtis on küsimus, kas on tulekahju kinnitamise seltsid kohustatud karistusefalkade poolt ära põletatud hoonete eest kinnitajatele tasuraha maksuma wõi mitte. Kinnituse-aktiaseltside kohta on Senat juba mitmel puhul seletanud, et nad rahwa liikumise ajal mahapõletatud hoonete eest ei ole kohustatud tasu maksuma, kuid need seletused ei käi mitte selle kohta, kui hooned karistusefalkade poolt ära on põletatud. See küsimus on Tallinna ringkonnakohtus harutamisele tulnud. Lehtede teadetel on lugu nii. Welise wallas olew „Jabase“ talu, mille omanik Hans Lurich oli, sai 1905 aastal karistusefalga poolt, mille juhataks Paenküla mõisa omanik von Rennenkampff oli, maha põletatud. Et talu Welise wastastiku-tulekinnituse seltsis kinnitatud oli, siis nõuab nüüd taluomanik selle seltsi käest ärapõletatud hoonete eest tasu. Selts toetada ennast oma põhjuskirja peale, mille järele ta sarnastel juhtumistel mitte kohustatud ei olla tasu maksuma. Asi oli 27 juulli ringkonnakohtus esimest korda arutusel, kus asi seltsi kahjuks otsustati.

Sekeldused kapteni ja madruste wahel. Hiljuti tuli Tallinna sadamasse purjulaew „Anna Sirius,“ kelle kapten oma tüürimehele ja madrustele lõpuarwe tegi, et neile palka wälja maksta; sealjuures ei andnud ta neile aga raha kojusõidu-kulude katmiseks, ehk ta seda neile palkamise puhul küll oli lubanud anda, kui nad sügiseni tema juures teeniwad.

Enneaegse lahtilaskmise põhjuseks oli tüli, mis kapteni ja madruste wahel kusagil Kuramaa rannal ette oli tulnud. Madrused oliwad tahtnud laewa pealt ära minna. Selleks tellinud nad ligidalolewa laewa pealt paadi, astunud kõik sinna sisse ja sõitnud eemale, kapteni üksinda maha jättes. Laewa pealt ära minnes tahtnud madrused esialgu oma laewa paati tarwitada, kuid kapten pole seda lubanud, waid ähwardanud rewolwriga, kui nad paadi omawoliliselt oleksiwad wõtnud. Kui teise laewa tüürimees, kes „Anna Sirius“ madruseid maale tahtis wiia, teada sai, et laewamehed laewalt ilma

kapteni lubata lahkuwad, siis fundis ta madruseid laewa peale tagasi minema. Madrused läksiwadgi laewale tagasi ja sõitsiwad Tallinnasse, kus kapten neile lõpuarwe tegi. Tee peal Tallinnasse tõusiwad uued tülid kapteni ja tüürimehe ning madruste wahel, sest et wiimased kapteni käskusid pole täitnud. See asjaolu ollagi lõpuarwe tegemise põhjuseks olnud.

Uga kõiki neid ettetulnud juhtumisi pole kapten laewa seaduslikku päewaraamatusse tarwilisel wiisil kirjutanud ja selle läbi tegi ta omale wõimatuks tunnistusi ette näidata, millede peale ta, nimetatud raamatut kohtus ette näidates, oma meeste lahtilaskmisest oleks wõinud põhjendada. Et kaptenil aga ka muud tunnistusi ei olnud, siis sattus ta kaunis täbarasse seisukorda, sest tüürimees ja madrused nõuawad nüüd tema käest peale kojusõidu-teekulude katmise weel enneaegse kontrahi murdmise eest, mis kahelksa kuu peale kinnitatud oli, puuduwa teenistuse-aja palga wäljamaksmisest, umbes 4—5 kuu eest igakuisele. Selle palga sissenõudmiseks on kohtu poolt juba täitmiseleht muretsjetud, mille põhjal laew sadamas kinni peetakse.

Wiimajel ajal nõuab sadamawalitsus, et igal laewal, mis üle 100 registertonna suur on, korralikku päewaraamatut peetaks; selle üle nuriestiwad kaptenid ja nimetawad seda korraldust tühjaks, kiuslikuks nõudmiseks. Praegune juhtumine näitab, kui tarwilik seesuguse raamatu pidamine on.

Ka palgaraamatud on meie rannasõidu-laewade peal väga harwa korras. Suuremal jaol neid ei olegi. Uga wastastikuste waikeluste puhul on seesugustel raamatutel ehk lehtedel ümberlökkamata tunnistuse tähtsus; kui neid aga ei ole, siis wõib kaptenit kohtu kaudu fundida madrustele nii palju maksuma, kui nad nõuawad, kui kord selgeks tehtud, et nõudjad laewa peal teatud aja on teeninud. Peale selle wõib raamatute ja lehtede pundumise korral seadusliku karistuse alla langeda.

Sellepärast oleks tingimata tarwilik, et kaptenid oma teenijatelt allkirjad wõtaksiwad, et nad ülemaltähenдатud palgaraamatud ja lehed kätte on saanud; see oleks kindlustuseks sel puhul, kui teenijad maha peaksiwad salgama, nagu ei oleks nad neid kaptenilt saanud. Ka korralik raamatupidamine oleks igal juhtumisel tarwilik ja kasulik.

„Päewal.“